СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION INC.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVII. Ч. 254. Джерзи Сіти, Н. Дж., середа, 30. жовтня, 1929. VOL. XXXVII. No. 254. Jersey City, N. J., Wednesday, October 30, 1929. THREE CENTS.

БИНҐЕМ ОБЖАЛОВУЄ СЕНАТОРІВ ЗА ЗМОВУ НА ЙОГО НЕСЛАВУ

НАЗИВАЄ СЕНАТСЬКУ КОМІСІЮ, ЯКА РОЗСЛІДЖУЄ СПРАВУ ЛАБІСТІВ, ЕСПАНСЬКОЮ ІНКВІЗИЦІЄЮ. СЕНАТОРИ ОБУРЕНІ ВИСКАЗАМИ БИНҐЕМА. ХОЧУТЬ ЗАВЕСТИ НАД НИМ ЦЕНЗУРУ.

ВАШИНҐТОН, 29. жовтня. — Сенатор Бинґем з Конетикот виголосив у сенаті довгу бесіду, в котрій оборонював себе від неслави, якою, на його думку, покрили його імя ті сенатори, що ведуть доходження в справі лабістів.

Бинґем твердив, що сенатори поступили з ним дуже погано, бо намагалися звалити на його голову як найбільше скандалів. Сенатський комітет, говорив Бинґем, подобав на давну еспанську інквізицію, бо послугувався при допиті поліційними методами.

Сенатор Норис заповів, що внесе резолюцію, щоби наложити цензуру на промови Бинґема. Навіть републиканські сенатори, котрі разом з Бинґемом являються сторонниками високої тарифи, не годяться з Бинґемом щодо його поступовання. Всі вони осуджують Бинґема ще й за те, що держав Аєнзона як тарифового дорадника й дозволяв, щоби він побирав подвійну платню: одну від сенату, а другу від великих промисловців, яких саме інтереси він заступав.

14 БІЛІОНІВ ВТРАТИ ЗА ОДИН ДЕНЬ.

СТІЛЬКИ ДОЛЯРІВ ВТРАТИЛИ АМЕРИКАНСЬКІ ЦІННІ ПАПЕРИ ЗА ОДИН ДЕНЬ ПІДЧАС НОВОГО КРАХУ НА НЮЙОРСЬКІЙ БІРЖІ.

НЮ ЙОРК, 29. жовтня. — На нюйорській біржі діються тепер неімовірні річи. Міліярди долярів тають як сніг на сонці. Мимо запевнень президента Гувера, що живемо в часах добробуту й великої економічної експанзії, спекулянти не мають довіря і позбуваються своїх паперів, немов предчуваючи якусь велику фінансову крізу. Не успокоюють їх запевнення банкирів ні заключення учених, котрі не бачать причини, чому властиво папери мають іти вниз. Але вони таки падають, бо великі маси людей не мають до них довіря. Ніякі фінансісти не є тепер у силі покерувати біржею. Але всетаки банки заповіли, що кинуть сьогодні велику силу гроша, щоби закупити папери, які будуть виставлені на продаж.

Вчора продано на нюйорській біржі 9,212,800 шерів.

Переполох слідний і по біржах инших міст. В Шикаго прийшло знову до нового краху.

ПОМЕР СЕНАТОР БУРТОН.

СЛУЖИВ У КОНҐРЕСІ 41 РІК. БУВ ЗАГАЛЬНО ШАНОВАНОЮ ЛЮДИНОЮ. НАПИСАВ КІЛЬКА КНИЖОК. ОСТАВСЯ ДО КІНЦЯ ЖИТТЯ БЕЗЖЕННИМ.

ВАШИНҐТОН, 29. жовтня. — Помер сенатор Теодор Е. Буртон, проживши 77 літ, з яких 41 рік провів на службі в конґресі. Спершу був членом палати послів, а потім сенатором. Тіло його спочиватиме в сенаті, а потім буде відвезене до Клівленду, де буде поховане.

Сенатор Буртон тішився загальною симпатією. Знали його в Америці й за границею. Анґлійський премієр Мек Донелд, як тільки дізнався про його смерть, пливучи з Канади до Анґлії, сейчас вислав з корабля кондоленційну телеґраму.

Буртон не цікавився веселим життям і забавами. Ціле життя знаходив найбільшу приємність у книжках. Написав три наукові книжки з обсягу економії і фінансів та множество ріжних артикулів.

Запитаний раз репортерами, чому не жениться, відповів, що колиб ще раз прийшов на світ, то рівнож остався би старим парубком. Твердив, що коли чоловік самотний, то може посвятитися більше праці. А дім можна собі влаштувати й без жінки. Додав тільки, що чоловік, чи жениться чи остається самотним, це річ випадку й обставин.

КАРОЛІ БУДЕ ДОПУЩЕНИЙ.

ВАШИНҐТОН, 29. жовтня. — Секретар стейту Стимсон оголосив заяву, в якій пояснив допущення до Злучених Держав ґрафа Михайла Каролія з Угорщини. Каролі старався вже від кількох літ о дозвіл на вїзд до Злучених Держав, як гість, але йому відмовили того права бувші секретарі стейту, Гюз і Келоґ. Стимсон пояснює, що теперішне рішенне не противиться політиці бувших секретарів, а тільки основане на найновіших доходженнях, з яких виходить, що Каролі не належить до ніякої такої політичної партії, яка булаб в Америці забороненою.

Каролія уважали загально комуністом, бо він стояв на чолі угорського уряду в часі комуністичного перевороту.

КЛОПІТ ЗЛОДІЇВ З КАСОЮ.

БИЛОКСИ (Мізурі), 29. жовтня. — Витягнули тут з ріки велику залізну касу, яку вкрали тому два роки нерозслідженi досі злодії, котрі не могли каси відчинити й кинули її до ріки. В касі знайшли всі гроші й цінні папери, які там вложено перед двома роками.

ДОБИРАЄТЬСЯ ДО КИШЕНЬ ДЕМОКРАТІВ.

АЛЕ БУВШОГО ҐОВЕРНОРА СМИТА ТАКИ НЕ ЧІПАЄ.

НЮ ЙОРК, 29. жовтня. — Републиканський кандидат на мейора міста, Фіорелло Ля Ґардія, посуджує демократичних провідників міста о хабарництво. Каже, що він дозволить вглянути у свої банкові конта, а рад би почути від демократів, щоб вони дали можність поглянути у їх каси. Разом з тим Ля Ґардія твердить, що чесним способом годі доробитися маєтку при громадській праці.

НА ПОКУТТЮ ШИРИТЬСЯ РОЗБІЙНИЦТВО.

По замордуванню постерункового Ґутта у Ґвіздці коло Коломиї наступило замордування другого постерункового в Городенці, Антона Яцоняка. Його мали застрілити Іван Тріщук і Василь Кніґиницький з Городенщини. За ними пошукує поліція.

ЗАМОРДУВАВ ЖІНКУ В СНІ.

В селі Чижовичах, мостиського повіту, забив селянин Огородник свою жінку сокирою підчас цього, як жінка спала. Душогубця арештувала поліція.

ЖИДИ-ОРТОДОКСИ ПРОТИ ПЕРЕСЛІДУВАНЬ ЇХ ВІРИ В РАДЯНСЬКОМУ СОЮЗІ.

На зборах жидів-ортодоксів, які відбулись у Відні, ухвалено резолюцію, яка протестує проти релігійних переслідувань Жидів у Радянському Союзі. Ця резолюція передбачує утворення окремої комісії, яка має розглянути цю справу. Централя організації Жидів-ортодоксів буде у Відні, а рада центральної організації — у Польщі. Засновано банк Жидів-ортодоксів із основним капіталом сто тисяч фунтів.

ПОМИНКИ НА МОГИЛІ МАРКА МУРАВИ.

В Жукові (коло Бережан) відбулося дня 25. серпня 1929 р. гарне свято. Того дня відбулися там поминки на могилі колишнього пароха, народнього діяча і поета о. Сильвестра Лепкого (Марка Мурави). На вістку про це свято зібрався нарід на соборну Службу Божу, до якої станули о. Ів. Ліщинський з Борислава, о. Петро Смик з Жовчева і місцевий парох о. декан Заверуха. Приїхала також уся рідня покійного о. Лепкого — разом з найстаршим сином, письменником Богданом Лепким. Після Служби Божої пішов процесійний похід численно зібраного народу під проводом пятьох священиків на місцевий цвинтар, де на гарно прикрашеній зеленю й квітами могилі покійного відправлено парастас. Після цього виголосив гарну проповідь місцевий парох, а народ зі слезами в очах пригадував собі свого улюбленого пароха, якому з вдячности поставив тому 20 літ гарний памятник.

УКРАЇНЦІ В РУМУНІЇ НЕ МАЮТЬ ЧОГО НАДІЯТИСЯ.

„Коли в поодиноких державах буде усунене відмінне відношення до національних меншостей, коли всі держави будуть підлягати в цій справі однаковим правилам, тоді Румунія буде згідна поширити свої зобовязання в законодавстві національних меншостей. До того часу Румунія категорично відмовляється змінити теперішне правне й дійсне положення національних меншостей". Таку заяву склав румунський делеґат в комісії національних меншостей при Лізі Націй. З цієї заяви виходить ясно й недвозначно, що національні меншости в Румунії, а між ними в першій мірі Українці, не мають що надіятися на свої заграблені національні права. Всякі обіцянки національним меншостям зі сторони румунського правительства є тільки замиленням очей, щоби вони ждали в надії на зворот у політиці з національними меншостями.

„ҐРАФ ЦЕПЕЛІН".

Після успішного лету над Середземним морем, Балканом і середньою Европою „Ґраф Цепелін" тепер закінчив успішний дводенний лет до Еспанії.

САМОВБИВСТВА У ВІДНІ.

На протязі 1928 р. в самому Відні наложило на себе руку 1,862 осіб. 850 осіб, у тому 75 дітей, втратили життя, 1,012 врятовано.

БАНДИТИЗМ НА СЕЛІ.

14 членів злодійської спілки з жовківського повіту стає перед львівським окружним судом присяглих, обвинувачені у вломах і грабіжах. Їхнім проводирем був Василь Моравський; є між ними трох Скоропадів, В. Мисик, В. Ведальник, двох Купецьких, двох Ґжешчаків, Демків, Сабан, Пенцак і Дзюра. На кожного припадає один вdin.

ЗАБОРОНА КОНЦЕРТУ.

У Жовтанцях, повіт Жовква, в неділю, 15. вересня, мав відбутися в читальні „Просвіти" районовий концерт у честь М. Шашкевича при співучасти хорів зі сусідніх сіл. Староство відмовило дозволу на цей концерт, мотивуючи це тим, що будьто там ширяться пошестні недуги — тиф і червінка — дарма, що ні про одну, ні про другу недугу ніхто там не чув. Про цю заборону повідомлено виділ чит. „Просвіти" через постерунок аж у неділю в 2. год. пополудні, на дві години перед концертом, коли всі хори з сусідніх сіл уже були на місці і люди зібралися вже перед читальнею (саме того дня відбувалася в Жовтанцях ювилейна процесія і було багато людей з околиці). Всі вони мусіли розійтися.

ЛЬВІВСЬКИЙ ЛІКАР АРЕШТОВАНИЙ.

Львів не може нарікати на недостачу любовних сензацій, а редактори брукової преси ставлять і Богові свічку й чортові огарок за такий щедрий матеріял, що заповнює цілі шпальти великим друком з револьверовими заголовками: „Незвичайно сензаційна розправа", „Подія якби з кримінального роману", „Підступний злочинний замах". А вся ця історія зводиться до дуже дешевої „криміналістики". Львівський лікар д-р Йосиф Томашевський закохався в доньці Шамборовських і хотів з нею женитись. Його суперником став молодий кадет Зигм. Заморський. Коли Заморський умів прихилити до себе серце дівчини, д-р Томашевський пробував Заморського застрілити вечером на вул. Крупярській. Заморського найшли раненого на вулиці й перевезли до шпиталя. Заки поліція встигла з ним списати протокол, д-р Томашевський взяв від недужого слово, що його не зрадить. Заморський заявив, що він хотів покінчити самогубством. Але коли вийшов зі шпиталя і вернувся до рідні Шамборовських, почались наново непорозуміння Заморського з Томашевським зі стріляниною, авантюрами, погрозами вбивств. Ці скандали дійшли до відома поліції і вона арештувала д-ра Томашевського, дізнавшись про намагане ним душогубство.

КРОВАВИЙ БУНТ ПОЛІТИЧНИХ ВЯЗНІВ У ЖИТОМИРІ.

З Київа доносять, що в Житомирі вибух бунт політичних вязнів, котрі виступили проти варварських метод, приміннюваних у тюрмах. На проходї вязні кинулися на сторожів і розоружили їх. По трохгодинній стрілянині бунт здавлено. 18 вязнів і 6 сторожів згинуло.

РАЙ ДЛЯ КОМІСАРІВ.

Зі статистики союзу польських міст дізнаємося, що в цілій Польщі по сільських громадах було на початку цього року 270 комісарів, з чого на Східну Галичину припадає аж 179.

Ще ліпше по повітових радах. Там господарить 74 комісарів, значить по всіх повітах Галичини.

ПОЖЕЖІ.

Дня 16. вересня згоріло ціле село Оплуцко. Із 108 загород лишилось тільки 16; церква, читальня і школа врятовані. Згорів, хоча була поміч околичних сіл, увесь цьогорічний доробок, згоріла також одна дитина. Пос. о. д-р Пелліх інтервенює у влади за поміччю. Недостача води унеможливила ратунок. — — У військових елєваторах у Варшаві пожежа знищила чимало матеріялу. — В оселі Карчев біля Отвоцька згоріло 53 господарств.

СЕНЗАЦІЙНІ ПОЛІТИЧНІ АРЕШТУВАННЯ В НІМЕЧЧИНІ.

Берлінська преса доносить про викриття й арештування двох учасників бомбових замахів, виконаних в останньому часі на ріжні державні будівлі в Шлезвіґу, Гольштайні і в инших місцевостях.

Гамбурська поліція арештувала бувшого капітана поліції зі Штутґарту, Нікельса. В його помешканню поліція найшла таку саму бомбу, яких вживано при бомбових замахах.

Рівночасно поліція арештувала в Гамбурзі банкового урядника. В його помешканні найшли теж бомбу подібної конструкції. Оба арештовані є приклонниками радикального селянського руху, який виявився головно в північних повітах Німеччини.

Перебіг слідства представляється дуже сензаційно. Вже по перших замахах поліція спрямувала своє підозріння на цих осіб, які були вмішані в убивство міністра Ратенава. Цей факт, що при всіх замахах уживано все цих самих авт, напровадив поліцію на це, що вона звернула свою увагу на самохід бувшого капітана поліції Нікельса, яке завважано теж при останньому замаху в Лінебурґу, на начальника лінебурської реґенції.

Слідкуючи за особою, що їздила автом Нікельса, поліція перевела ревізію в банкового урядника, в помешканню якого найшла пекольну машину. Вслід за його арештуванням поліція арештувала теж бувшого капітана поліції Нікельса. Крім цих двох поліція арештувала провідника шлезвіґського народно-аґрарного руху, годинникаря Пляна, який мав виробити пекольні машини, та редактора „Ляндфолку", органу вище згаданого руху, й багато инших осіб, які були в зносинах з арештованими. Загальне число арештованих виносить двацять кілька осіб.

ХВИЛЯ КРІВАВОГО ТЕРОРУ КОТИТЬСЯ ДАЛІ

УЖЕ 65 РОЗСТРІЛЯНИХ В ОСТАННІХ ЧАСАХ. РОЗСТРІЛЯНІ УРЯДОВЦІ ЗА СПРОНЕВІРЕННЯ ДЕРЖАВНИХ КОШТІВ. АНТИРЕЛІҐІЙНИЙ ЗЇЗД У МОСКВІ.

МОСКВА (СССР), 29 жовтня. — Боротьба радянського уряду з комуністичною опозицією й селянством, що не хоче здавати свого врожаю державі та виступає проти утворення сільських комун, ведеться далі. В Астрахані засуджено на смертну кару 14 радянських громадян. Між ними 7 державних урядників за спроневірення державних коштів. Инших 129 урядників тепер судять також за спроневірення 11 міліонів рублів, головно в рибній торговлі.

В Москві розстріляно двох торговців дорогоцінними камінями за те, що вони вивозили при допомозі латвійського посольства діяманти з Росії. Таким чином скількість розстріляних у Росії за останні 4 дні виносить 65.

В Москві роспочав свої засідання перший районний зїзд по боротьбі з релігією. На зїзд прибуло 700 делеґатів. Ярославський закликав зїзд виробити більше рішучі й плянові засоби боротьби з релігійністю мас, бо навіть серед московських професійних робітників знаходиться 42% релігійних та назагал релігійність серед робітництва все поширюється.

ЦЕРКОВНІ ЦІННОСТИ В СВИНЮШНИКУ.

МОСКВА (СССР), 29 жовтня. — Поліція знайшла в свинюшнику селянина Панталеєва 60 фунтів церковного срібла та золота, а також багато золотих царських грошей. Ці цінности були передані йому священиком церкви з села Маскіно, що недалеко Москви.

Це сталося в часи, коли радянська влада конфіскувала церковні цінности в Росії. Пантелеєв тепер поставлений перед суд.

ЕВРОПА ЗАНЕПОКОЄНА.

АМЕРИКАНСЬКО-НІМЕЦЬКІ ПЕРЕГОВОРИ В СПРАВІ РЕПАРАЦІЙ НЕПОКОЯТЬ ЕВРОПУ.

ЛОНДОН (Анґлія), 29 жовтня. — Безпосередні переговори Америки з Німеччиною в справі сплачення Німеччиною репарацій Америці за утримання американської армії підчас окупації Надренії, викликали занепокоєння в Европі. Ці репарації малиб поступати до Америки через інтернаціональний банк, який має орґанізуватися по пляну Йонґа.

Тепер в Европі думають, що сама Америка не вірить у можливість щасливого переведення пляну Йонґа й орґанізації інтернаціонального банку, якого ідея та фактичне переведення в життя належить Америці.

ПОЧАЛОСЯ СЛІДСТВО.

АНҐЛІЙСЬКА КОМІСІЯ ПОЧАЛА СЛІДСТВО В СПРАВІ ЗАВОРУШЕНЬ В ПАЛЕСТИНІ.

ЄРУСАЛИМ (Палестина), 29 жовтня. — Тут роспочала свою працю спеціяльна анґлійська комісія, що приїхала з Лондону для розсліду справи погромів у Палестині. На засідання комісії допущено лише чотирох представників преси: від Арабів, Жидів, Анґлії й иншої чужинецької. Засідання комісії відбуваються в бувшому помешканню російського консуляту з часів турецького володіння Палестиною.

Першого переслухано начальника єрусалимської поліції, який докладно росповідав про початок погромів і захования підчас них Жидів та Арабів. Анґлійський суд знову ухвалив вирок смерти на двох Арабів за погром у Сейфед.

ТРУДНОЩІ З МАЛИМИ ДЕРЖАВАМИ.

УГОРЩИНА БОРЕТЬСЯ ПРОТИ ПЛАЧЕННЯ РЕПАРАЦІЙ СВОЇМ СУСІДАМ.

ПАРИЖ (Франція), 29 жовтня. — Уже сім тижнів, як в Парижі засідає спеціяльна комісія для полагодження справи репарацій менших держав. Справа Австрії та Болгарії була скоро полагоджена. Австрія майже цілковито звільнена від плачення репарацій, а болгарські репарації були значно зменшені.

Тепер залишилося найтяжче питання до розвязання з репараціями Угорщини. Мала антанта: Чехословаччина, Югославія та Румунія не хочуть поступитися зі своїх вимог, а Угорщина домагається одночасного порішення справи кордонів її та компенсації за сконфісковане майно угорських громадян цими державами. Вже кілька тижнів комісія бється над тим, щоби прийти до якогось рішення, але справа опинилася в сліпому куті.

БУДУТЬ СУДИТИ ДІ РОЗУ.

БРЮСЕЛЬ (Белґія), 29 жовтня. — Белґійська слідча влада закінчує слідство в справі замаху на наслідника італійського престолу, Гумберта. Цими днями ді Роза буде поставлений перед суд. Він вибрав собі двох оборонців: одного адвоката бельґійського, а другого француського.

Суд буде старатися виявити, на скільки в цьому замахові винні антифашистівські орґанізації, що істнують серед італійських еміґрантів у Бельґії та в Франції.

ПО ВИБОРАХ.

КЛЕРИКАЛИ Й КОМУНІСТИ СТРАТИЛИ БАГАТО СВОЇХ МАНДАТІВ ПРИ ВИБОРАХ У ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ.

ПРАГА (Чехословаччина), 29 жовтня. — На виборах до парляменту, які щойно відбулися, здобули найбільше нових мандатів соціял-демократи та соціял-націоналісти. Клерикали й комуністи віднесли велику поразку. Комуністи майже розгромлені при виборах.

Всеж у парляменті найбільше послів будуть мати аґрарії, яким буде доручено формування нового коаліційного правительства.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Oorder.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ҐАСТОНСЬКИЙ ПРИСУД

Суд у Шарлот, у Північній Каролайні, покінчився засудом сімох юнійних аґітаторів на довголітну вязницю за „вбивство другого степеня", якого вони мали допуститися, вбиваючи начальника ґастонської поліції, Ейдерголта.

Присуд певно не викликав серед безсторонного громадянства враження, що се був безсторонний суд. Розправа певно відбувалася серед страшного нервового напруження, викликаного нападами товпи на юнійних аґітаторів. Проти обжалованих була звернена дуже сильна зорґанізована частина громадянської опінії, ведена добре в гроші заосмотреними аґентами великих промислових підприємців. Серед таких умов ледво чи богато присяжних важилосяби заявити свою глибоко переконану думку.

Прокураторія послугувалася ріжними штучками, які розбуджували в присяжних і серед гостий на галі розправ низькі інстинкти сліпої ненависти й пімсти.

Обжаловані теж не все держалися як треба. Хоча суддя старався здержувати від розправи всякі пригадки чи хочби натяки на скрайні переконання обжалованих, та самі обжаловані, видно перенятї бажанням мучеництва, свої переконання на кождому кроці підчеркували, розбуджуючи в сей спосіб приспану ненависть консервативних кругів до радикальних течій.

Наконець треба зазначити, що й суддя Барнтгил, котрий проводив розправою, не зовсім оправдав надії, що він поведе розправу вповні справедливо. Хоча спочатку він поводився так, що найшов широке признаннє в цілому краю, пізніше вжив проти свідків, покликаних обжалованими, старого закона з 1777. року, після котрого можна зачіпати свідоцтво людини, що признається до віри в караючого Бога. На думку сього старого закона віра в божу кару одинока здержує людину від фалшивого зізнання. Закона сього не вживано давно, бо всі признавали його нерозум; коли не варта нічого зізнання атеїста, що не вірить у Бога, то не варта теж свідоцтво католика, православного або унітаріянця, котрі вірують, що Бог прощає гріхи.

Власне на основі воскресення сього неймовірно невідповідного закона адвокати обжалованих вносять апеляцію до висших судів. Ся апеляція має всі основи слушности. Ґастонський присуд заслугує на знесення.

НАШІ ЧЕРГОВІ ЗАВДАННЯ

(Реферат д-ра Л. Мишуги, виголошений на річнім засіданню Головного Уряду Обєднання).

Переживаємо час, який вимагає від нашої іміґрації в Америці основної ревізії дотеперішньої нашої праці. Такої ревізії вимагає рівнож наше відношення до Рідного Краю, з якого ми вийшли. Та найбільшу увагу треба нам звернути на наші внутрішні відносини тут в Америці. За рік відбудеться Конґрес Обєднання і там зможемо внести певні корективи щодо нашої праці й наших змагань. Але вже тепер треба піднести деякі справи, які становилиб субстракт до загальної дискусії, яку можнаб перевести на протязі слідуючого року. Бо тоді допереа прийдемо на Конґрес з такими плянами, які матимуть вже загальну опінію за собою.

а) Американські Українці й Рідний Край.

У наших відносинах до старого краю треба звернути увагу на два боки: політичний і гуманітарний.

Наша довголітна практика довела нас до того заключення, що годі нам звідси перереформовувати край політично, бо це неможливе й недоцільне. В краю є доволі політично зрілих людей, котрі дорожать ідеалом нації неменше як ми тут за морем. Тому доконаємо великого діла, коли того рода людям чи організаціям будемо пособляти морально й матеріяльно. Формально й орґанізаційно годі нам звязуватися з якоюсь ґрупою чи партією з тої простої причини, що ми не в силі контролювати звідси їх діяльности й тому не можемо поносити й відповідальности. Мимо цього ми готові попирати далі всі змагання до активної боротьби з окупантами наших земель, без огляду на це, звідки ті змагання не походилиб. Ми далі будемо підпирати всякі змагання до розбудови нашого економічного чи духового життя, бо це є той ґрунт, на якім виростуть ті **наші власні сили**, на яких ми головно спираємось, коли думаємо про відбудову нашої державности.

Для нас, американських Українців, менше інтересне те, хто працює в Лугах, Січах чи Соколах чи в Пласті, а хто в кооперативах, Рідній Школі, „Просвіті", Захоронці, Промисловій Бурсі і т. п. Для нас не є міродайним при уділенню допомоги те, чи в тих інституціях працюють ундисти, радикали, клерикали, безпартійні, чи хто там. Ми дивимося на саму роботу, цінимо її після значіння, яке вона має для культурної, економічної чи політичної еманципації нашого народу. Обєднаніє як орґанізація українських бойових націоналістів не вяже себе ніякими програмами, а має на оці тільки українську державу. Інакше бути не може. Відбитий від рідного ґрунту український іміґрант, або його тут роджена дитина, можуть дати себе захопити тільки величністю нашого національного ідеалу і жертвами, які складає рідна земля в боротьбі за сповнення цього ідеалу. Все те, що в порівнанню з тим ідеалом являється вузким, дрібним, загумінковим, вузкопартійним, українську іміґрацію чимраз менше інтересує, а ще менше запалює до жертв на оборону рідної землі. Краєві міжпартійні гризні чи непорозуміння, на загал, кромі т. зв. професійних політиканів, мало кого тут цікавлять. Бо життя тут тверде. І з кождим днем стає важче жити. Є й повно своїх турбот і своєї сварні. Тому тільки величня, геройська постава рідного краю супроти наших національних ворогів може в тих важких обставинах ще й на далі зворушувати серце українського іміґранта й змушувати його до дальшої жертвенности. Значить, коли ми з Обєднання так дуже підчеркуємо раз-у-раз потребу активности супроти окупантів, коли ми заявляємося проти всяких угодових змагань в краю, а підпираємо все, що приносить з собою відпорність супроти ворога, то це є не тільки вислідом нашого переконання про слушність такої роботи, але й вислідом сентименту американських Українців, а той сентимент рішає саме про дальшу політичну й матеріяльну допомогу Рідному Краєви.

Матеріяльну допомогу мусимо давати далі, принаймні в тих розмірах, як це було досі. Старий край намагається поставити того рода інституції як Рідну Школу й інші на трівких основах, незалежних матеріяльно від принагідних жертв, надсиланих з Америки. Але на разі важко це перенести, бо окупантська влада перешкодою. Як можуть стати на ноги наші інваліди, не оглядаючись на американську поміч, коли там вже другий рік не дозволяють воєвідства на прилюдні збірки для українських інвалідів! Коли рідний край живе ще в таких обставинах, то річ природна, українська іміґрація не може відмовитись від дальшої допомоги.

В першу чергу треба памятати, що маємо довершити ще велике діло, себто **будову Дому Українських інвалідів у Львові.**

Головна рада Українського Товариства Допомоги Інвалідам не могла досі виробити точного пляну Дому Інвалідів по тій простій причині, що ще досі не знати, скільки Америка зложить жертв на ту ціль. Досі зібрано около $19,000. Але ця сума не вистарчаюча, щоби можна було виставити Дім Інвалідів. Виходить, що будова такого дому у відповіднім місці коштувалаб около 80,000 дол. Зате можнаб купити вже за яких 40,000 дол. в гарнім положенню віллю з огородом, або каменицю в місці й її переробити. Якщоб були вигляди, що на протязі року зберемо ще яких $20,000, то можна би тоді мати у Львові гарний Дім Українських Інвалідів як дар Американських Українців. Але тоді жертви на ту ціль мусіли би йти іншим темпом, як ішли досі. По тих старокраєвих інституціях, як Рідна Школа чи „Просвіта", які вже добре відомі нашому громадянству в Америці, належить нам звернути ще пильну увагу на **Пластову Орґанізацію.**

Хто тільки був в краю, мав нагоду пізнати й відчути той благородний і високо-патріотичний вплив, який має Пластова Орґанізація на наше молоде покоління в краю. Пласт — це велика національна школа, яка виховує нове бойове покоління. Пластова орґанізація навязала зносини з чеськими, австрійськими і німецькими пластунами, а того літа взяла участь в Міжнародньому Скавтовому Зїзді в Джемборі в Анґлії. А ця остання участь це важний здобуток, бо досі український пласт не міг взяти участи в міжнародних Пластових Зїздах, бо статут пластовий побудований на державному прінціпі. Значить, нашим скавтам треба би було виступати разом з польськими як одна цілість. А тепер сталося інакше.

Хто як хто, але американські Українці повинні показати велике розуміння ваги Пластової Орґанізації в краю, попираючи її матеріяльно.

Жертвами Української Парляментарної Репрезентації має вийти книжка, в якій будуть уміщені **документи польських надужить.**

Книжка та має появитися в англійській і французькій мовах, а по можности в італійській і німецькій. Книжка буде розіслана всім політичним діячам в західній Европі. Поява її являється отже необхідною конечністю. Вона дуже потрібна й для пропаґанди української справи в Америці. Край надіється, що американські Українці допоможуть йому у великих коштах того видання і зберуть на ту ціль хоч яких $1,000.

(Конець буде).

Іван Вазов.

СВЯТОСЛАВ ТЕРТЕР

(Історична повість із часів боротьби за волю Болгарії).
(З болгарської мови переклав **Михайло Процик**).

(22)

Не помилився. То була Славка, а вели її Татари. Вони почули розпучливий Славчин голос. Вона кликала чоловіка Татари схопили її. Як приглянулися, пізнали по опанчі, що то одна із жінок ханового гарему. Віддали її під догляд пішому Татаринові, який втратив коня та звернулися до табору.

Радоїл біг із широко розкритими очима, впялив їх у тіни. Біг просто на табор, ясність смолоскипів наближувалася і ставалася щораз виразніша. Татари задержалися на горбку на лінії таборової варти. Радоїл бачив, як давали якісь знаки, махали руками. Небаром у цьому освітленні зачорніла инша кіннота, яких двацять людей прискочили до них. Радоїл опамятався, скулився і пропав у нічній темряві.

Заворушення в Тирнові.

В Тирнові події йшли скоро. Як відомо, Смілець одержав вкінці так нетерпеливо вижидану відповідь від Милютина. Дістав її на засіданні боярської ради. На засіданні був і патріярх.

У листі цар висловлював радість і подяку за посвоячення з болгарським царем. Вихваловав невістку, але відмовлявся дати воєнну поміч з ріжних важних причин.

Смілець перелякався. Останній проміньчик надії згас. Був наче поражений громом. Бояри, що осталися йому вірні, були зломані. Патріярх докоряв за втрату дорогого часу, що ждали на таку пусту відповідь, замісць покликати Греків. Радив вислати негайно післанця до Андроника. Замісць надії останніх днів настала безнадійність.

Замішання і переполох за палатою обняли ціле місто. Цілий тиждень була трівога. Наче для збільшення розпуки розійшлася вістка, що Чокі зі своїми ордами минув уже делïорманські ліси та дуже скоро посувається вперед. До Смілеця прийшов навіть Азатін-бей із листом. Чокі приказував Смілецеві завчасу покинути Тирнову, бо вже перестав бути хановим намісником. Тирновлянам забезпечував незайманість життя й майна, коли без спротиву віддадуть йому ключі від міських воріт. Від себе додав Азатін, що Чокі веде двацять тисяч кінноти — нарочно чотири рази збільшив число.

В Тирнові все дуже збентежилося. Безрадний Смілець упав зовсім в очах народу, втратив усю повагу. То була вже лише тінь царя.

Балдю був у розпуці. Побачив, що нараз розвіялися всі його надії, всі його жертви і труди пішли надармо. Його отроки також утратили відвагу, коли зрозуміли, що всяка боротьба тепер була би безнадійна. Балдю втратив вплив над ними. Нарід надармо розглядався за таким, хто виратував би його і мимоволі думав про Святослава. А Святослав був тепер хановим союзником.

Небаром сталося щось нечуване, що викликало в народі подив, а Смілеця перелякало. Вбитий Богор — появився в Тирнові, а рівночасно розійшлася чутка, що змову на життя Святослава в Устю був зорганізував підчаший Темір, найвірніший Смілеців слуга. Тому то Святослав мусів шукати ратунку у Чокія. Богор розказував усі подробиці невдалої змови. Ця вістка розійшлася по всьому місті і викликала загальне обурення. Тайні Святославові прихильники серед боярів тепер виступили отверто, піддержували і збільшували обурення проти Смілеця. Якто? Смілець мав убити Святослава, законного наслідника престолу, котрий тепер міг бути одинокою надією народу і замісць бути тепер у татарськім таборі, міг би вести нарід проти Татарів!..

Таке говорили в народі. А що в хвилях розпуки нарід домагається жертви, на якій міг би зігнати свій гнів, то звернувся проти Смілеця.

Столиця закипіла від обурення. Це завдало смертельний удар конаючій владі Смілеця.

Престіл повалений.

Переляканий Смілець із палатного вікна бачив схвильовання міста. Причина обурення народу була йому відома. Біля нього стояв блідий Темір. Цариця дріжала на оксамитнім кріслі, ломила руки з розпуки. По лиці їй спливали сльози, але мовчала.

— Покинутий! Пропав! Скинутий! — стогнав Смілець із покладеними на грудях навхрест руками.

Розлючений нарід на долі погрожував йому пястуками. Тиснувся на Царевецькім гостинці, пер до ланцюхового мосту, силував варту покинути міст.

Сонце скрилося за горами в кровавих хмарах. У світлиці потемніло, небаром нічна темрява вкрила все. На Царевецькім гостинці заясніли світла смолоскипів, освітили зловіще галасливу товпу та мури Трапезиці понад безоднями Янтри.

Прибігла служба й повідомила Смілеця, що нарід дійшов уже до Великих воріт і рубає їх сокирами. Смілець поблід і звернувся до Теміра, наче шукав у нього поради. Але Темір дріжав, уста його були наче сковані. В широко отворених очах відбивалося полумя смолоскипів.

Тепер Смілець пригадав собі Марію. Підійшов до неї та сказав:

— Встань!

Узяв її за руку та вивів із престольної салі.

Знадвору чути було все більший галас. Темір стояв непорушно у престольній салі, що потопала в темряві. Вбіг ґвардієць і кликав його до царя.

Цар ждав Теміра в горішній царицинній світлиці. На долівці і на канапах порозкладані були жіночі одяги і ріжні дорогоцінности. Марія скоро перешукувала горіхову шафу, витягала одяги. Смілець переодягався за палатного слугу. Темір побачив, що і цариця зодягнулася скромно.

— Теміре! — сказав Смілець — іди й скажи відчинити Східні Ворота.

Темір глянув на царя перелякано.

— Володарю, тамтуди нема виходу.

— Якто?

— Відтам стежка сходить по стрімкім проваллю, а в долі є Янтра.

— Йди й роби, що кажу — крикнув приказуючо Смілець.

Темір вийшов.

Ввійшли ґвардійці і служба, звязали великий клунок із царициних річей. Цариця, як гляділа на це, зомліла й упала на канапу.

— Будь відважна, Маріє — сказав Смілець і стиснув її за руку, вкриту діямантовими перстенями. Одначе по лиці йому спливали сльози.

— Втікати!... Втікати!... Я маю втікати відси?... — заводила Марія і ломила руки.

— Таке трапляється маєстатові. Не нас лише стрічає таке нещастя. Так як ти тепер, утікала відси тому кілька літ жінка Івана Асена... лише не трать відваги, моя дорога! Небаром вернемося сюди з Андрониковим військом.

— Ах! Цей Святослав! Чому ти не послухав патріярха, щоби візвати наших? І я так просила тебе...

Вернув Темір і сповістив, що ворота відчинені.

— Візьми отсе — сказав Смілець до ґвардійця та вказав на клунок. — Ходи з нами Теміре.

Подав руку Марії і повів її до воріт. Перелякані слуги питали:

— Володарю, що ми маємо діяти?

— Те, що робили ваші попередники, піддайтеся першому володареві, хтоб він і не був.

І Смілець вийшов.

Ніч, хоч зоряна була темна. Вітер приносив від заходу відголоси криків товпи. Товпа ще не заволоділа ще Царевецем, здержала її замкова сторожа, що надармо ждала приказів царя.

Смілець із жінкою, Темір і ґвардієць минули опустошіле подвіря і вийшли східними воротами. Поза мурами доходив до них глухий шум Янтри.

Круча, над якою найшлися, звисала стрімко над пропастю, піддержувана простопадними скелями. На ліво був скельний вистрім у виді причілка. То була скеля смерти. Відси скидали великих злочинців. Смілець задріжав, як глянув на цей зловіщий камінь. Темір вів утікачів по ледви видній стежечці, що вилася спочатку під муром твердині, між кущами та бурянами, а опісля сходила скісно, ледви видимим слідом понад проваллям. Смілець держав за руку жінку, що ступала за ним, і сходив дуже обережно, слідами Татарина. Під ними отвиралася страшна пропасть Янтри. Її шум був щораз сильніший, відповідно до того, як сходили. Марія плакала, заводила, наче дитина. Напроти зарисовувалася перед ними чорна сілюетка ґарвану. Поза ними сторчала величезна скеля Царевеця, покинутого на все дотеперішніми володарями. Там не доходили людські голоси. Це пусте провалля і тепер спочивало в бурянах.

Правобіч шуміла ріка. Темір пристанув і сказав:

— Та стежка йде знову до міста, біля митрополії та веде до мосту Владик.

— Там не можемо йти — сказав Смілець. — Слухай, товпа йде і звідтам.

Справді, людські крики чути було і з лівого боку.

Смілець глянув на діл, у темну пропасть.

— Чи туди можемо спуститися до Янтри?

— Лише так, що треба зісуватися. Але, володарю, на Янтрі є вири!

— Веди! — приказав Смілець, що проти своєї вдачі зберіг холоднокровність у таку критичну хвилю.

Темір був слухняний. Усів на спадистій збочі й став помало опускатися і придержуватися землі і корчів.

(Далі буде).

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 64, повідомляє своїх членів, що місячний мітінґ відбудеться в суботу, 2. листопада, в годині 7-мій вечером, під ч. 435 Main St. Проситься членів прийти на означений час, щоби не чекав один на другого по дві години. Не явившийся член заплатить кару після статута. — В. Матвіяс, предс., М. Сас, секр.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Американська ґазета про сенаторку Кисілевську.

WOMAN SENATOR LIKES AMERICAN SCHOOLS BUT IS NOT IMPRESSED BY PROHIBITION LAW.

Mme. Kisilevska says her people are fighting liquor through education and saloons are closing voluntarily — praises Jane Addams.

By **Cora-Virginia McElroy.**

Mme. Olena Kisilevska, only woman member of the Polish Senate from Galicia, yesterday took time from her busy tour of this country to bring a message to Philadelphia women from the women of Ukrainia. The message was not given in English, but through the universal smile language, a quick play of expression and gesture, and darting glances from a pair of keen brown eyes. The Ukrainian interpreter who sat by her side was only an incedental, phrasing an evident meaning in formal English.

A plump, motherly woman of 60, Mme. Kisilevska's bobbed hair added a modern note to her simple but quite American costume of black.

"I came here," she said, "to study American organizations, to observe the effect of your civilization on the Ukrainians who have come over here, and to take the best of my observations back to Ukrainia. I wish I could make you understand how friendly the women of Ukrainia feel toward America. You have such a wonderful country here. Everywhere I am astounded at the youth of the women who are taking such a great part in public affairs.

"We are bringing many of your ideas into our country. Our women do not yet smoke or dress as you do, nor do they take positions outside the home as a rule, but they vote and they are eligible to hold political office, and they meet at tea rooms in the afternoon." The last was said quite proudly with a toss or the head.

Praises American Education.

Madame Kisilevska had much to say in praise of American education. "Your schools give such a practical education!" she exclaimed. "My son told me that he felt handicapped with only the classical education. (Mme. Kisilevska's son, Vladimir Kisilevsky, is now editor of a Canadian newspaper). I hope to put your educational systems into our schools."

She was not favorably impressed with prohibition. "We are fighting drink in my country, too," she said, "but we are not doing it as you are. We are doing it through education. Our people are closing their saloons slowly, but they are doing it voluntarily. There is no moonshine. They take up other work. Education is everything. With education people would not want war. True cultural and political freedom is the secret of international peace.

But it was evident that Mme. Kisilevska had received her strongest impression in America from Jane Addams, founder of Hull House, whom she met while in Chicago. "The name of Jane Addams is known and respected throughout all Europe," she said. "How glad we Ukrainian women would be if she could be given the Nobel prize for her peace work. I wish that Jane Addams could represent all the minority groups of Europe during the London Naval Disarmament Conference. If she, rather than some politician, would represent us, we would feel safe."

With that wish Mme. Kisilevska was about to end her interview. But suddenly she touched the interprete's arm and motioned him to call us back. "One thing more," she smiled, "I think women reporters are much better than men!"

Three-Month Visit.

During her three-month visit in America Mme. Kisilevska had visited Canada, Chicago, Detroit, Washington, Pittsburgh and New York, and has been received by all the leading women's clubs of Canada and America. In Detroit Miss Jane Addams gave a luncheon in her honor. She has also paid respects to the leaders of national women's organizations in Washington and this city.

Mme. Kisilevska has been a leader and organizer among Ukrainian women in Europe for more than 30 years, and has also been interested in child welfare, social service, education and public health. She is author of many short stories dealing with her extensive travels in foreign countries, and in Ukraina is publisher of a women's magazine called Zhinocha Dola—Women's Destiny.

Her coming to Philadelphia yesterday was prompted by three things other than her desire to greet Philadelphia women. She wished to visit the Liberty Bell, the art galleries and the Women's International League for Peace and Freedom.

(Philadelphia Record).

October 25th, 1929.

АСТОРІЯ, ЛОНҐ АЙЛЕНД.

Приготовання до Першого Листопада.

Асторійська Українська Громада з кождим роком численно більшае, бо прибувают все нові українські громадяни, котрі переносяться з Ню Йорку в Асторію.

Наша громада, чуючися скріпленою свіжими громадянами, та маючи вже більше сил до народної праці, рішила за згодою всіх наших організацій відсвяткувати цього року **перший раз в Асторії** Свято Першого Листопада, щоби вшанувати память тих, котрі віддали свое життя за волю й свою державу.

Свято відбудеться в неділю, дня 3-го листопада. Збірним місцем для походу буде чеська саля при Волсей і 2 Евеню, Асторія, яка буде отворена від 10-тої години рано.

Точно о годині 2-ій пополудни рушить улицями міста Асторії демонстраційний похід при звуках музики. По розвязанню походу відбудеться всенародне віче, а вечером святочний концерт,

Українська громада в Асторії щиро запрошуе весь наш свідомий загал з Ню Йорку, Бруклина, Лонґ Айленд, Бронкс і околиці до найчисленнішої участи в тім святі, як рівнож всі братства, товариства, Січи, Пластунів і школи, з прапорами, одностроями і т. п.

Громадяне! Своею участю в тім Листопадовім Святі заманіфестуете свою свідомість, національну силу і державну зрілість!

Докажім ворогам і приятелям, що хвилева втрата своеї держави не то, що нас не зломила, а навпаки, обеднала наші сили й додала нам охоти й завзяття до новоі боротьби за соборну і самостійну Україну.

Не забувайте, що десятки тисяч найкращих синів нашого народу віддали свое життя за волю і кращу долю нашого народа. Сповнім же й ми свій народний обовязок бодай тим, що вшануемо як слід незабутню память наших героїв.

Витайте всі!

За комітет свята:

Михайло Ґалан,

С. Кривен.

Між приятелями. — Той чоловік, що тут був, просив мене, щоби я позичив йому гроше́й. Чи може ти знаєш його?

— Знаю так добре, як тебе. Я не давби йому ні цента.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЗВЕРНІМ УВАГУ.

Послідними літами спостерігаемо чимраз більше заінтересовання музичного світа творами наших композиторів. — Досі найбільше місце здобув собі за границею наш композитор Василь Барвінський. Його твори на пяно видані в Universal Edition в Німеччині а й у U. S. of A. можна їх купити у Музичному складі Shirmer-a в Ню Йорку. Найбільше популярні е його Мініятури на українські теми — а одна послідна: „Марш" (на тему „Гей, там на горі Січ іде") е опрацьована на оркестру й можна її набути у більших музичних складах. Підносимо це, щоби наше громадянство звернуло на це увагу, а наші пяністи й оркестри знали про те, що в Америці е наші твори. Буде їх богато, коли будемо купувати та писати за українськими музичними творами. Василь Барвінський, один із найкращих наших композиторів, опрацював спеціяльно для нашої іміграції українські народні пісні. Кожда пісня це музична перла, усім припаде до вподоби й певно на наших концертах тепер нераз почуемо неодну із тих пісень.

Пісні ці видані Українською Музичною Накладнею (Ukrainian Music Edition) в Ню Йорку, а головний склад е у книгарні „Свободи".

На цьому місці згадаемо також про те, що У. Н. Союз для молодіжі видае Juvenile Magazine, у кождому числі якого поміщаеться завжди по одній пісні на діточий (або мішаний) хор), на пяно й декотрі на скрипку.

Родичі повинні звертати увагу на той журнал, а пісні, які там поміщуеться (деколи в англійській мові), не сміють марно пропадати.

Музика

С. М.

З ЧУЖИНИ.

(Присвята Дружині).

За горами, за морями,
Там моя Рідня,
Там рідная сторононька,
Колиска моя.

Там Сян в сріблі купаеться,
В долині журчить;
Водицею, кришталами,
До сонця блищить.

Там замок-дім князів наших
Як дід — стар' дума,
Стару славу Перемишля
Сторожить — хова.

Там славонька Борців наших,
Стрільців Січових,
Розкинена могилками
По нивах буйних.

А відгомін степів рідних
Там вітер несе,
Що скоро вже **Україна —
Вільна оживе.**

* * *

Злетіти там, ах прагну я,
Крилець бо нема,
Далекая чужинонька, —
Ох, доле сумна!

Возьміть мене, вітри буйні,
На крильця возміть;
Над Сян срібний, у Перемишль,
В край рідний несіть!

Нехай ще раз звитаю я
Родину мою,
Ой, поки ще далеко тут
В чужині не вмру.

Шикаго, Ілл.

БАГНО.

Що таке сьогоднішне радянофільство.

Ви стрічали чоловіка, переважно з кругів т. зв. інтеліґенції, що перед вами лаяв большевиків, аж вуха вянули? Певно, що так. Таких серед нас богато! Але ви мусіли стрічати й такого чоловіка, що перед тижнем, місяцем чи роком лаяв большевиків за їх національну, господарську, релігійну і т. д. господарку, аж раз ви його стрічаете, а він їх — не так хвалить, але оправдуе, старається вас переконати, як богато большевики роблять для української культури, як вони українізують Україну, загосподаровують її, індустріялізують і т. д. Ви мусіли такого стрінути. У Москалів звуться вони „сменовеховці". У нас окремого терміну на них нема. Але назвім їх чемно — радянофілами.

Це не комуністи. І не сельроби, що вважають владу рад за свою по ідеольоґії владу. Це люде о національним світогляді, але безхребетні. Їх родовід сягае ще давних австрійських цісарських часів. Тоді вони вчилися гнути хребти, за що попало — посади, медалі і титули.

Комуніст (свій рідний) буде супроти вас щирий. Він буде доказувати фактами: що радянська влада на Україні залежна від Москви, бо в Москві е централя компартії. Що влада на Україні нищить український сепаратизм, бо він небезпечний для ідеї всесвітньої революції. Що та влада переводить українізацію не тому, щоби класти підстави під українську націю в розумінні націоналістів, але вважае це засобом для зінтернаціоналізовання української нації. І вкінці, що комуністична влада держить в своїх руках диктатуру не тому, що за нею стоїть більшість населення, а завдяки тому, що до захоплення диктатури допомогла їй Москва і дотепер та сама Москва дае їй ті сили, що держать комуністів при владі проти волі 98% українського населення. Щире ставлення справи збуджуе тільки пошану. Бо ворога можна ненавидіти і його поборювати в імя своїх принципів. Але отвертого і принципіяльного ворога можна й шанувати.

А що говорить т. зв. „радянофіл"? Що влада на Україні це не комуністична партія, але це маси — ради від найнижчих до найвищих. Що Україна самостійна і від Москви зовсім незалежна. Що українська культура мае до завдячення свій розвиток тільки радянській владі і т. д. і т. д. — в безконечність перекопувати-муть вас у тому, що до тої влади треба ставитися позитивно, треба її шанувати і її возвеличувати. Словом: вони орієнтуються на владу. По традиції, на владу, бо їм тільки влада імпонуе, бо тільки влада мае що роздавати — посади, титули, медалі. Для них факти байдужні. Орієнтація на ґро нації, що зпід чужої влади вирватись намагаеться — річ нереальна. Бо вони звикли шанувати тільки владу, головно, як вона чужа.

Звідкіля беруться отсі безхребетники? Це спадщина по небіжці Австрії. Уявляете собі до чого міг понизитися пересічний обиватель Галичини за одніський титул гофрата?! І душу віддавби в запис, щоби тільки... Але таких „щасливців" між нами було дуже мало. А чи не манить тепер так само титул академика? Подумайте, академик! Це, так мовитиб, уже патент на вченого, навіть коли хтось невчепий. Байдуже кандидатові в академики, що цей титул надае вже не Академія Наук, але ріжні професійні орґанізації, що стоять під безоглядним диктатом компартії, що академиками і е вже такі заслужені „вчені", як Матвій Яворський, Затонський, Студинський і другі.

Цей тип „радянофілів" серед нашої „еліти" тепер найбільше поширений. Це просто хороба. І вистарчить іменувати найбільшого ворога большевицького ладу академиком, а він вам таки того самого дня переміниться в їх найбільшого приятеля. І зразу вам знайде арґумент. Бачите — скаже — я набрав глибокого переконання, що...

Плястично уявляеться мені наша ситуація так: Є два береги. На одному стоять комуністи, на другому націоналісти. А в середині е багно. У те багно намагаються комуністи скинути якнайбільше число своїх противників. Не на те, щоби мати з них користь. Бо т. зв. „радянофілів" комуністи не шанують і їх безпосередно використовувати не думають. А за те, щоби як мога більше ослабити ворожий собі беріг і його обризгати болотом з того багна. Під тим оглядом експоненти комунізму в останньому часі проявляють неабияку активність, але успіх мають, на щастя, тільки серед нечисленних кругів т. зв. інтеліґенції.

Від табору „радянофілів" ділить нас, націоналістів, непрохідима пропасть. Не ізза культурного еднання з материком земель українських. Бо й ми обстоюемо цей принцип. Але ми е за еднання з народом, а не з владою комуністів — експонентом Москви. До теперішньої влади на Україні, яка нищить кожний прояв національної думки, будемо ставитися так, як до цього часу, доти, доки вона в засаді протиставиться незалежности України. Українізація, індустріялізація, гарні слова консулів і комісарів — це все тільки пісок для засипування очей. Ці факти нашого засадничого становища змінити не в силі. А тактика розсаджування національного табору при помочі безхребетників, що їх твориться за титули, посади й комерси — вона для нас не небезпечна. Відійде від нас безхарактерна полова, що здібна тільки лизати патинки сильних і гнути хребта перед чужою владою. Нині перед одною, завтра перед другою. А для національного табору може це й краще.

„Новий Час". — **Д. Паліїв.**

ЖАРТИ.

Заспокоїла. — Чи ти певна, що твоя родина згодиться, щоби я був твоїм чоловіком?

— Не маеш чого боятися. Вони вже призвичаені до моїх чудацтв.

Подібний до родичів. — До кого подібний твій малий братчик: до батька чи до мами?

— До обоїх: не мае зубів, так як мама, і не мае волосся, так як батько.

Фільмовий режісер (до актора): Скачіть!

Актор: Не можу скакати, забули підставити матерац.

Режісер: Чи ви здуріли? Таж це мае бути звукова фільма; публика мусить чути лоскіт спадаючого тіла!

— Нинішні молоді люди мають такий страх перед подружжам. Не розумію того.

— І я не розумію. Заки я оженився, не знав іще, що це страх.

Знакомий: Щож ви, пане доктор, так зажурилися?

Лікар: Денервуе мене мій пацієнт.

Знакомий: Чи може його стан такий грізний?

Лікар: Гадаю. Не хоче драб платити за операцію.

— Слово чести, що не можу заплатити вам процентів цього тижня.

— Я вже вам зовсім не вірю. Тесаме говорили ви мені два тижні тому й тиждень тому.

— Ну, і я додержав слова. Бачите, не обманув вас!

Урядовець, кульгаючи, приходить до праці.

Шеф: Ви спізнилися цілу годину.

Урядовець: Я впав зі сходів, пане директор.

Шеф: Гадаете, що обманите мене? Зі сходів не спадаеться цілу годину.

З ЖИТТЯ НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ.

ДІЙСНИЙ СТАН РОБІТНИЦТВА НА ФАБРИКАХ.

Більше ясности, менше приміток.

„Отакі то й такі пункти колдоговору вимагають ясности", — так сказано у висновках комісії, що перевіряла виконання колдоговорів на „**Червоному Дріжджовику**". Ось, наприклад, пункт ч. 25. „Всім робітникам і службовцям, що працюють у революційні свята і окремі дні відпочинку, що їх встановлено статтями 111 і 112 КПЗ, платять за це додатково в розмірі, що його встановив КПЗ, або дають їм день відпочинку в інший час. Вихідні дні, замісць загально-встановлених, коли робітники не можуть їх використати по характеру своєї роботи, адміністрація встановляє в постійні певні дні й їх затверджує МРКК". **Не маючи можливости протягом шести день дати відпочинок, замісць відпрацьованого свята, адміністрація відмовлялася й платити за нього й наслідком цього бували конфлікти.** Кожен по своєму тлумачив цей пункт і ні для кого він не був ясний.

Пункт ч. 27: „до запровадження тарифної реформи для нижче переліченних кваліфікованих майстрів першої категорії, слюсарі, токарі, електротехніки, малярі, машиністи, ковалі, шорники тощо) і паровичників за інтенсивність праці й за ретельне виконання робіт, які їм доручають, встановлюється за постановою МРКК, навантаження до їх тарифної ставки в розмірі від 20 до 30%. За особами, що підчас складання договору одержують навантаження за інтенсивність і шкідливість, хоч би вони й не належали до переліченої кваліфікації, закріплюють їх".

З приводу цього пункту був цілий ряд конфліктів. Найбільше заплутали все оці примітки. Рік-у-рік та сама історія. Скільки робітники не просили **— формулуйте пункти договору коротко й ясно, щоб для кожного було зрозуміло. Проте у нас є пункти, до яких додано майже по 10 приміток,** а кожна примітка ще гірше заплутує справу і збільшує число конфліктів.

Якже виконувати договір? „В основному договір виконують — так сказано **в ви**сновках комісії".

А зате окремих пунктів і трохи не виконують. Ось, наприклад, пункт ч. 3: „Без санкції спілки ніякі усні й письмові угоди з групами робітників і службовців, що на них поширюється цей договір, недозволені". Угоди між адміністрацією підприємства й окремими робітниками цих підприємств щодо ремонтних й інших відрядних робіт треба складати попереду повідомивши завком. Адміністрація вважала, що завком повідомляти — це зайве, і складала ріжні договори з робітниками, роблячи їх мало не підрядниками й даючи можливість їм добирати самим робочу силу. А завком про це й нічого не знає. Пункт 11, примітка 5: „про всіх прийнятих на роботу згідно з пунктом 11-м, адміністрація повинна сповіщати завком-місцевком не пізніше 3-х день". Не то що через 3 дні, але адміністрація й загалом не повідомляла про це завком. Пункт 33-й, примітка 1: „поодинку оплату праці без норми дозволено тільки для робіт, що їх трудно нормувати". Адміністрація вирішила, що коли дозволена така оплата, то нема чого поспішати й нормувати і хронометраж спочиває собі на лаврах. Той же пункт, примітка 3: „при нормальній роботі підприємства приробок протягом робочого дня нічим не обмежується. Адміністрація підприємства проте має право з причин виробничого характеру й порядку, або за браком роботи, дати працівникові менше робити, що не перевищує встановлених норм виробництва, попередивши про це працівника листівно, до початку роботи. У такому випадку працівники одержують платню відповідно попередженню адміністрації".

Бували випадки, коли зразу обявляли приробіток, потім чомусь то його скасовували і платити за нього адміністрація відмовлялася, або набирали багато робітників і не давали працювати з приробітком.

Пункт 60, примітка 3: „спецодяг робітникам видають негайно після того, як приймуть їх на роботу. Тимчасові робітники одержують спецодяг нарівні з постійними". **Тимчасові робітники не то не знають, не то прямо не зважаючись вимагати спецодяг, працюють у своєму. Бувають такі випадки, що попавши підвозити вугілля, робітник за кілька день зінсує свій костюм,** а потім одержить за нього компенсацію — копійок по 7 на день. Пункт 63: „по всіх відділах і цехах повинна бути в спеціальних баках переварена вода; треба поставити рукомийники, і щоб у них завжди була вода й мило. Кождому робітникові видають окрему кварту для пиття. На кождому підприємстві, для кождої зміни, повинен бути окріп і чай". **А проте не то що холодної переваренеї води, а й баків для неї немає. Про рукомойники — нема що й говорити. Рушники видали такі, що тільки на онучі годяться, та й то занадто грубі.** Кварт уже років зо два не видають. Адміністрація видала раз, і каже, що досить. Проте окропу — скільки хочеш, тільки без чаю.

Та й не диво, бо охорона праці працює зовсім не коло того, коло чого їй слід. Вона більше турбується розподілом булок: лікар у нас, бачте, не може визначити, кому більше вони потрібні.

У договорі сказано, що харчотрест повинен запровадити по своїх підприємствах заходи охорони праці, зокрема на першому заводі на 8,000 карб. З приділених 8,000 карб. витрачено 3,000. Адміністрація заводу не додержує строків виконання, а це загрожує, що вона до кінця року не встигне зробити всього. Комісія ухвалила довести про це до відома спілки й просити її спонукати адміністрацію — виконати пункти договору й охорони праці.

Б. Кагановський.
(„Пролетарська Правда", Київ).

Збірка. — Чи не дали би ви, пане, щось на наш захист для старих жінок?

— Прошу... візьміть собі мою тещу.

БОЛЬШЕВИКИ Й ЦЕРКОВНІ ГРОМАДИ.

Ось яке відношення большевицького уряду до церковних громад. Церковні будинки і все церковне добро признається в большевії державним. Колиж у селі знайдеться 50 осіб, які хочуть жити по релігійному і вживати церкви, тоді посилають свого представника з писаною заявою до уряду й оплативши, що треба, дістають дозвіл уживати церкви для релігійних потреб.

Коли такий дозвіл мають у руках, тоді вибирають людей, які мають доглядати церкви — церковну раду з пятьох душ. Між ними є предсідатель і касієр (касієр і старший брат в одній особі).

Треба памятати, що ті 50 осіб (найменше), які дістали дозвіл уживати церковного будинку, це повноправні горожане. І вони роблять тільки те, що большевицька власть дозволяє.

Однакож не обходиться таки без клопоту. Як тільки громада церковну раду вибрала, так зараз двом з неї (предсідникови і касієрови) відбирається право голосу — уважається їх неповноправними. Значить — ті, яких повноправні горожани вибрали доглядати церкви (отже державного будинку!), стають нараз неповноправними.

А раз стали неповноправними, то не можуть вони бувати на якихнебудь громадських (крім церковних) і взагалі політичних зборах, отже не мають права голосувати і рішати про громадські справи. Уряд ставить їх на рівні з чужинцями.

Та і тут не кінець. Людям тим відобрано горожанські права, а крім того наложено на них окремий податок за те, що вони не мають права голосу (від 8 до 12 рублів річно). А права голосу не мають тому, що є урядниками церковної (повноправної!) громади.

Та і ще не кінець. Коли до церковної ради виберуть чоловіка такого віку, що до нього, як старого, сили закону тяжко прикласти, тоді позбавляють права голосу і його самого і в додатку його сина. І тоді син мусить платити той податок, якого батько заплатити й не може.

Та і ще не кінець. Людей, яких через церкву позбавлено горожанських прав, мають всюди на оці і на кождім кроці роблять їм труднощі. Вони не можуть позичити грошей в кооперативнім банку, не можуть взяти при помочи кооперативи господарських приладів на виплат і т. д.

Зійдіть ви цілий широкий світ здовж і поперек — Азію, Африку, Америку, а ніде такого насильства над людьми не знайдете, як те, про яке вище розказано. Не знайдете такого насильства ані в державах дуже капіталістичних, ані менше капіталістичних, ані в звичайненьких державах, ані в сторонних, які називаємо дикими. Таке дикунство можливе лише в большевиків!

ТАЙНИ РАДЯНСЬКОЇ ДИПЛЬОМАТІЇ.

Недавно один з паризьких часописів оголосив дуже цікаві й сензаційні вістки про методи, якими послугується совітська дипльоматія в своїй шпигунській і розвідчій акції поза межами СССР. Оголошені відомости торкаються головно радянських торговельних місій, а в першу чергу торговельної місії в Англії. Одначе нема сумнівів, що й усі прочі радянські місії послугуються цею самою „методою праці".

Істнує тісна злука між розвідчою акцією комуністичного інтернаціоналу й радянськими консулятами, які лише називаються торговельними місіями, а на суті є тайними оседками шпигунства. Торговельний оборот, як рівнож і оживлення господарських зносин з СССР, займає дуже скромне місце в діяльности цих місій.

Їхньою ціллю є слідження радянських дипльоматів і урядників за межами СССР, чи вони відповідно до комуністичних кличів відносяться, провокування російської еміграції, слідження протирадянських діячів, удержування лучности з даною комуністичною партією, їхньою ціллю є врешті брати чинну участь у суспільних замішаннях та бунтах, революціях і т. д. Рівночасно місія фінансує всі ділянки діяльности комуністичного інтернаціоналу та чрезвичайки.

В складі кожної торговельної радянської місії існує становище т. зв. учраспреда, цебто начальника статистичного відділу. Він мусить бути обовязково членом Г. П. У. й його праця полягає на слідженню всіх без виїмку радянських дипльоматів і урядників в даній державі. Контроля учраспреда розтягається як на службові чинности так і на приватне життя радянських урядників.

Із числа цих урядників рекрутуються конфіденти, котрих обовязком є співпрацювати з чекістом-учраспредом і допомагати йому у викриттю контрреволюції серед власних товаришів. Делегатові Г. П. У. прислугує право наглядати над всіми дипльоматичними і торговельними справами, які проводить радянська місія, він має право контролі цілої кореспонденції, урядової й приватної всіх радянських урядників. Перед радянськими урядовцями стоїть примара безперервної контролі, тимбільше, що висланники ГПУ радо послуговуються провокацією, яка кінчиться перевезенням нещасних жертв до Москви, або на заслання на Соловецькі острови.

Шпигунська акція, головно в еміграційних середовищах, є осібною ділянкою праці „торговельних" місій. Акція ця полягає не лише в слідженню еміграції, але також на впроваджениях роздору в протикомуністичних організаціях. В цьому напрямі радянські торговельні місії користуються численною армією конфідентів, рекрутованих таки з цього середовища, в якому працює місія. В декотрих випадках ця праця дуже оплачується, бо до рук радянських шпигунів попадають важні докази, як з одної сторони державні, так з другої сторони приватні, російської еміграції, яка працює не „згубу" Радянщини. Багато в тому помагає шпигунам тайна організація почтовців-комуністів. Члени цеї організації викрадають листи, призначені для еміграційних діячів, та відповідно дорогою пересилають їх до Г. П. У. в Москві.

Лучба між комуністичним інтернаціоналом й комуністичними організаціями в державах заходу удержується при помочі тайної звязкової організації. В тому напрямі радянські місії лише посередничать. І що цікаве: велика частина торговельних радянських урядників є тільки тому вчислена в склад поодиноких місій, щоб оправдати побут відпоручників Г. П. У. поза межами СССР. Коли комуністичний інтернаціонал хоче до якогось краю вислати визначного комуніста, котрому на вїзд не дозволилиби власти даного краю, тоді він одержує пашпорт на видумане призвище, а так його вчисляється в склад торговельної місії і таким чином він користає з права побуту та спокійно проводить дальше свою розкладову роботу.

КОНФІСКАТА ЖІНОК.

(Під режімом еміра Габібули. — Боротьба проти модернізації та реформи, які завів Аманула. — В школах вільно вчити лише коран. — Система конфіскати. — Образки з горожанського життя).

Кабул і Тегеран, головні міста Афгану та Персії, це дві протилежности, хоч віддалені від себе лише день дороги залізницею. В Персії відчиняють школи й дітей вчать усіми новітніми педагогічними засобами; в головнім місті Афгану, Кабулі, Бакга Сакао (син водоноса, побідник Аманули) позачинював усі школи, в яких учили що іншого крім корану. В Тегерані уладжують справжні нагінки на турбан, у Кабулі немилосердно проганяють тих, хто не носить турбану.

Що поправді діється в Кабулі, це дуже мало знають у чужині, бо комунікації з Афганом нема майже ніякої, головно відколи з Афгану втік Аманула. Новий диктатор Афгану, Бакга Сакао, званий емір Габібула, старається усунути всякі сліди реформ і модернізації, які почав був запроваджувати його попередник. Передовсім зібрав біля себе цілу громаду жінок, які долучив до тих, які вже мав. Зробив це згідно з правовірними приписами. Потім за приміром пророка Магомета (який упав у святиню та порозбивав усі статуї богів) перейшов націєнальним музеєм і казав порозбивати статуї нового культу. Держачися слів корану: „О, вірні, знання може вам лише зашкодити, тому вдоволяйтеся самим кораном", приказав позачинювати всі школи, крім цих, у яких учать арабської мови та читання корану. Новий узурпатор **скасував податки, бо це противиться Магометовій науці.** З другогож боку **подвоїв плату воякам,** держачися такогож корану, в якому на одним місці сказано: „Тих, що борються, Бог піднесе понад усіх". Подвоїти платню воякам, а рівночасно скасувати податки, цього справді не було ще в ніякій державі. Це булоб те саме, коли би властники домів захотіли подвоїти свою ренту, а рівночасно знизилиб до половини комірне своїм комірникам.

Та хоч Бакга Сакао скасував податки, то завів систему конфіскати, бож без грошей годі платити воякам. Самособою, що конфіската впала передовсім на Габібулових політичних противників, або Аманулових прихильників. Їм відобрали все, що мали, коли їм не відобрали й самого життя. Підчас конфіскати відгралося дуже драматичні сцени, головно, коли на конфіскаційних лістах були вписані також молоді Афганки, як „конфіскаційне добро". Багато говорили про одну Афганку, яка з рушницею в руці боронила своєї сестри перед Габібуловими вояками, які хотіли їх „сконфіскувати". В бою, який розгорівся біля її хати, **впало двонадцять вояків, а потім вона вбила свої обі сестри, а вкінці й сама застрілилася.**

Бакга Сакао приказав також карбувати й гроші. Та тому, що було би непристойно, коли б правовірний мусулманин поклав свій власний образ на гріш, то Бакга Сакао на одним боці казав вибити образ мечеті, а на другім вписати: „Емір Габібула, оборонець пророкової віри". Головну увагу звернув Габібула „відродженню" турбана та широких білих штанів (т. зв. „дімідж"). Молодь, яка перше приняла чужинний одяг, мусіла знову зодягнутися по приписах корану. Заборонив також стригти бороду. Цих, що спротивилися цьому розпорядкові, строго карали. Богатьом із них відрубали голови, які вояки носили застромлені на списи по вулицях Кабула.

Оповідають, що Бакга Сакао підчас війни проти Аманули зателефонував до Аманули зміненим голосом і представився як один із його генералів. Зміненим голосом повідомив Аманулу, що схопив Бакга Сакао й питається, що має з ним зробити.

— Повісьте його зараз! — відповів Аманула.

— Я тебе повішу, я Бакга Сакао, — відповів уже природним своїм голосом.

Бакга Сакаові не вдалося з початку створити кабінет, бо ніхто в тих часах не мав відваги бути міністром. Лише Габібулів приятель, Седжел Гусейн, приняв портфель міністра війни.

ІНТЕЛІГЕНЦІЯ.

Інтелігентом називаємо звичайно чоловіка з більшою шкільною освітою. Такого уважаємо розумнішим, розсуднішим, спосібнішим, приличнішим — отже всі такі прикмети звемо словом „інтелігенція".

Дослівно „інтелігенція" значить — свідомість, знання, розуміння.

Але нераз називаємо чоловіка інтелігентом по зверхнім вигляді — по одежі, ході, способі бесіди, не думаючи, що дійсним інтелігентом є лише чоловік добрий, щирий, ідейний, характерний.

Клясу, яку звемо інтелігентною, можна поділити на дві части: на дійсну інтелігенцію і на парадну.

Парадна інтелігенція, це та, що йде з народом лише в дечім і лише деколи. З громадських справ вона вибирає собі лише дещо, рештаж її не обходить. Вонаж між громаду йде на парадні виступи, машерує раз на рік у святочнім народнім поході, на Різдво і Великдень заходить до церкви під кінець богослуження.

Такі думають, що вони своєю свідомістю все попереростали: народні справи, народну культуру з усіми її звичаями, церкву, релігію...

А перерісши, вони замикаються в чотирох стінах свого родинного інтересу таксамо, як усякий неписьменний, а дотогож самолюбний чоловік з найнижчої верстви народу.

— Мене на світі обходить мій дім, моя жінка і діти, а більше ніхто і ніщо! — оце ціла фільософія таких самолюбів.

У відношенню до народу такі є звичайними ремісниками. Треба виконати спеціяльну роботу — вони виконують, бо вміють. А позатим їх громадська справа не інтересує.

Се самолюби. Се люде безідейні і тому назва „інтелігенція" до них не пристає. В них нема широкого розуму. Вони не є громадянами.

Та є друга частина інтелігенції — дійсна інтелігенція.

Це ті свідомі люде, що дбають не лише за себе, за свої особисті справи, але також за справи громадські. Це ті, що розуміють свої національно-культурні обовязки і піддержують всяку добру народну працю, клопочуться нею, працюють для неї, журяться нею.

Такі люде не є ремісниками серед свого народу. Це громадяне і співвластителі усіх тих справ, з яких життя народу складається.

Такі завсіди йдуть у парі з народом, вони ведуть перед, вони дають примір. Вони є ціллю життя — його душею, ухами, очима, совістю.

І о скільки більше народ такої інтелігенції має, о стільки сила народу могучіша, о стільки життя народу є богатше.

Волею, щирим серцем, з почуттям обовязків на таких людях завсіди засновувалася сила громад, сила народів, сила держав і сила цілих століть.

П. В.
(„Рідний Край").

